

Ő császári és apostoli királyi Felsége
IV. KÁROLY KIRÁLY
 huszárezredének egyenruhájában.

A kép nagyhírű akadémiai festő remekművének művészi sokszorosítása.

Ára kerettel együtt (nagysága 55×65 cm) 40 korona.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,
 Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

50. SZ. 1916. (63. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER 10.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
 Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
 ára 40 fillér.

Előfizetési
 feltételek:

Egészévre — 20 korona.
 Félévre — 10 korona.
 Negyedévre — 5 korona.

A Világkrónika-val
 együtt évente 1 koronával
 fizetendő.

Külföldi előfizetéseket a postai meg-
 határozott viteldíj és csatlakozó.

IV. Károly király, Ottó trónörökös és Zita királyné a koporsó után mennek a Szent István templomból, mögöttük Lajos bajor király, Ferdinánd bolgár ezár, Frigyes Vilmos német trónörökös, Frigyes Ágost szász király és Gusztáv Adolf svéd trónörökös.

I. FERENCZ JÓZSEF TEMETÉSE. — Jely Gyula felvétele.

ÜVEGHÁZ.

ELBESZÉLÉS. — IRTA SZÖLLŐSI ZSIGMOND.

(Folytatás.)

A görög sokáig nem felelt. De azután vállat vont és hangosan elnevette magát.

— Semmi... Igazán semmi... Már magam se tudom... De megzavart, hogy ön egyszerre olyan különösen nézett rám... Nem is tudom, miért?

Klausennek is kényelmetlen érzése támadt. Egy pillanatra megzavart és szinte magyarul szóló hangon mondta:

— Csak... nem értettem a vonatkozást. Az imént egészen másról beszélünk és nem találom a kapcsolatot a játék és e között a fiatal hölgy között. Csak ez!

A görög hátravetette a fejét. Csodálkozva meresztette ki a szemét, de a tekintetében zavart és meghökkenés is volt, mikor igen élénk hangon és heves gesztussal mondta:

— Ezt meg én nem értem... Igazán nem értem!... Biztosíthatom róla, hogy eszembe se jutott, hogy azt a hiányzó kapcsolatot... Eszembe se jutott... Biztosíthatom róla...

Elakadt. Csak a fejét rázta hevesen. Azután mohón és diadalmasan vágta ki:

— Hiszen megmondottam, holnap nem is játszom!... Megmondottam... Igazán, eszembe se jutott. Nem is értem, hogy ön...

Klausen most már nyugodtan nézett rá és hívősen mondta:

— Ön túloz. Olyasmit tagad, a mit én nem állítottam és a mire én éppen úgy nem gondoltam, mint a hogyan ön nem gondolt. Éppen úgy, mint ön. Erről viszont én biztosíthatom.

A görög élénken bólogatott a fejével. De a társalgás megakadt. Szótlanul üldögéltek. Kavadi néha oldalvást egy pillantást vetett a szomszédjára és néha mintha meg akart volna szólalni. Klausen mozdulatlanul ült és sima, nyugodt arca semmit se árult el abból: vajjon mire gondol. Végre is a görög elunta ezt a szeszitát. Köszönt és távozott. Klausen egy rövid pillantást vetett utána és furesa mosoly villant át az arcán:

— Egy friss kéz... A mely nem üres és e mellett még fehér, kicsiny és meleg...

És most már örült, hogy ő is eligérkezett arra a kirándulásra.

V.

Klausen odahajolt a leányhoz, mosolygott és halkán mondta:

— Most pedig szépen söpörje be ezt a talált kincset és gratuláljon magának, hogy a próba sikerült.

A leány ránézett. Furesa, ködös tekintetében valami ellenkezés volt, de azért engedelmesen kelt föl a székről. Klausen az asztalra mutatott.

— Ezt azonban ne felejtse itt. A leány még mindig ködös szemmel, kábultan nézett. És tétova, fátyolos hangon kérdezte:

— Hát ez... ez most már az enyém?

Klausen nevetett.

— Természetesen. Hiszen nyerte.

A leány kezét nézte. Különös volt. A fehér keztyűs kezecke lassan, határozatlanul, ingadozva és vonakodón indult el az asztalon az aranyak felé, a melyek enyhén fényltek a posztón. A kis kéz mint egy járatlan idegen, tétovázva és tájékozatlanul, félnéken tartott feléjük. De mikor egészen odaérték a fehér újjak, mintha fölsikoltottak volna örömben. Szinte reszkető-mohósággal, gyorsan markolták össze őket és a leány olyan mozdulatot tett, mint a ki futni akar.

Megérezte-e, hogy a kisérője éles és aggodalmas tekintettel, nyugtalan és elborult szemmel figyeli? De a mohó mozdulat után hirtelen megállt, elpirult, előrenyújtotta a karját és összerasztott ujjai szinte ijedten egyenesedtek ki. Az aranyak a tenyerén csillogtak. A leány kérdő és zavart tekintettel nézett rájuk. Ezután még egyszer, csöndesen mondta:

— Igazán az enyém?

Klausen mosolyt erőltetett az arcára.

— Különös kérdés.

— És mit csináljak velük?

— Azt, a mit akar. De mindenekelőtt tegye el őket.

A leány azonban mintha nem hallotta volna a választ. Megint a tenyerébe szorította a pénzt, leeresztette a karját és kissé kábultan nézett körül. Nyilván egész önkénytelenül mondotta:

— Milyen szép ez a terem...

Klausen vállat vont. Hívősen kérdezte:

— Hát látja?

A leány rábámult és megint elpirult. Majdnem sűgva, különös, töredelmes hangon mondotta:

— Kissé szédülök... Szédülök...

A férfi nevetett.

— Látja, ez az, a mit a játékosnak soha se szabad...

A leány hátrakapta a fejét. Kissé ijedten és meglepetten, homályos szemmel nézett a férfi mosolygó arcába és zavartan mondta:

— A játékosnak?...

— Nos igen!... Hiszen maga most játszott. Játssz még és nyert... A mi azt mutatja, hogy tehetsége van ehhez a tudományhoz. És nekem igazság szerint lelkiismeretfurdalást kellene éreznem, a miért...

A leány elérte, mit akart mondani és mohón szakította félbe:

— Nem, nem. Nagyon jól tette, hogy figyelmeztetett... Három forduló. Így állapodtunk meg. És elég is volt... Hiszen maga mondta, hogy a ki szédül... És én, igazán nem is tudom mitől, de szédültem...

Már kint állottak a játékpala szűk lépcső-feljáróján. A leány egy gyönyörködő pillantást vetett az óriási kerek virágágyra, az izmos, pikkelyes törzsű legyező-pálmákra; a kép, a mely felmosolygott rá a szinte szikrázó világosságban, olyan volt, mint egy hatalmas szőnyeg, puha sikkán tobzódva átizzó forró színekkel. De a lelkét nyilván más, erősebb hatás tartotta fogva. Hirtelen megállt és erőltetett könyveséggel, mosolygva és zavartan mondta:

— De meg se számláltam.

És fölemelte a jobb kezét, a melyben az aranyait tartotta.

— Nyolcz, mondotta Klausen. Nyolcznak kell lennie.

A leány megszámlolta.

— Annyi, mondotta. Egyből nyolcz... Ez mégis csak nagyszerű!

Eltitkolhatatlan öröm csegett a hangjában és a szeme ragyogott.

— Mégis csak nagyszerű! — ismételte. És ha többet merek, akkor...

Nem fejezte be a mondatot, mert megértette, hogy ezt a kisérője szemrehányásnak is érezhetné. Fordított tehát egyet a szón:

— Akkor — bizonyosan elveszítettem volna. Klausen csöndesen mondta:

— Az se lehetetlen... És mondja kérem, ha elvesztette volna, akkor tudta volna annyira sajnálni, a mit veszített, mint a mennyire örül annak, a mit nyert?

A leány kissé meghökkenett. Ránézett a kisérőjére és nyugtalanul mondta:

— Nagyon is örülök úgy-e?... Túlságosan. De higgye meg: ez csak a szokatlanság... Olyan új ez nekem és olyan különös. Leticzek egy asztalra egy aranyat, ülök egy pár percig egész mozdulatlanul és egyszerre röplök felém az aranyak... Idegen aranyak, nem tudom honnan, nem tudom kitől, nem tudom miért, de odafutnak hozzám és egyszerre... az enyémek... Mint a mesében: kívánj és teljesül!... Holott én semmit se tettem. Se ki nem mentetem a szellemet a palackból, se a köteg rőzsét

nem segítettem az öregasszony hátára... Csak ültem és néztem, nem tudva, hogy mit is vártam, nem tudva, hogy mit... Csak ültem tétlenül és nem tovább, mint egy pár percig... És az emberek odakünt, odafent és odalent mindig és mindig hogy dolgoznak, kínlódnak, verejtékeznek, hogy sorvad el az izmaik és az idegek ereje a munka örök egységében, a míg csak egy ilyet is össze tudnak maguknak kalapálni...

A fehér homlok, a mely csak pillanatokkal előbb is derűsen és szinte egy gyermeki öröm fényében ragyogott, már borús volt és a leány távolba néző szeme ölmos volt, mint a tenger színe, mikor vihar készül. E felhők oly csodálatos gyorsasággal jöttek, mintha minden szélmozdulás nélkül, a maguk egyszerre kiérvenyesülő súlyával fölülről ereszkedtek volna alá, hogy útját állják, eléje kerüljenek a napsütésnek. A férfi nem tudott szóhoz jutni. Megállt és némán, őszinte elámulással nézett a leányra, a ki egy heves mozdulattal kapta föl a karját és kinyitott tenyerét mereven előre nyujtva, furesa, szinte ellenséges tekintettel nézte a sárga pénzdarabokat egy pillanatra, azután éles, fölcattanó hangon mondta:

— Mit csináljak velük?... Eldobjam!

És a mint kimondotta a szót, a kis kéz már meg is lendült és az aranyak megvillanva a napfényben, odarepültek a nagy virággy bokrai közé. A sétány csaknem néptelen volt: az aranyesőt senki se vette észre. A kis sárga, kerek fémlapok nesztelenül estek a puha élő szőnyegre és mintha ijedten bújtak volna meg a hant között. Egy pénzdarab azonban visszajött. Az útra esett és nagy ívben gurulva az élen, halk pendüléssel ott dőlt az oldalára éppen a leány előtt. Ez egy pillanatra megütődve nézte, azután lehajolt érte, fölvette, elmosolyodott és csöndesen mondta:

— Lám... Hisz ez az enyém volt. Ez az enyém volt.

Klausen az egész különös jelenet alatt némán és mozdulatlanul állt. Nagyon erősen és éles tekintettel nézte a leányt, a kinek a viselkedése oly száguldó hirtelenséggel esapott egyik furesaságból a másikba. Milyen boldog aléltásban volt, hogy nyert! Milyen kábultan nézte a néhány aranyat maga előtt az asztalon, mily kapzsi mohósággal ragadta föl és szorította a kezébe! Szédült az örömtől és a hangja tele volt elfojtott ujjongással... És egyszerre eldobja, mintha iszonyodnék tőle, vagy megvetné, mint valami alávalóságot.

A tekintete feszülten, szinte kétségbeesett igyekezettel keresett magyarázatot erre a sok érthetlenségre a leány szemében. De ezek a szemek most már derűsen és nyugodtan, mosolygva állták fűrkésző nézését. A leány, mintha semmiben se érezte volna különösnek vagy magyarázandónak a viselkedését. Mindössze egy fejbiczentéssel a Casino palotája felé, csak ennyit mondott:

— No, hát itt is voltam. Érdekes. És örülök, hogy túl vagyok rajta.

A férfi csak most szólalt meg. A virággy felé mutatott.

— Nem sajnálja?

A leány egész őszintén felelt:

— Nem. Igazán nem. Hiszen nem volt az enyém.

— De a magáé volt.

Hevesen rázta a fejét.

— Nem. Mondom, hogy nem. Mert semmi okát se éreztem, hogy az enyém legyen.

A férfi szeme hirtelen átmelegedett. Mintha valami egészen bensőséges, egészen csöndes, egészen kifejezhetetlen, de nagy öröm érte volna. Önkéntelenül bölintott a fejével és sugárzó tekintettel, gyönyörködve nézte a leányt. Egy pillanatra elszállt a lelkéről minden zavar, nyugtalanság és kényelmetlenség nyo-

mása. Olyan élénken fölcengő hangon, a milyenen szólni a leány még soha se hallotta, mondotta:

— Ez szép... Nincs igazsága, de jó... De szép, hogy így érzi... Jól...

Elnevette magát és derűsen folytatta:

— És jó az is, hogy a barátom, Kavadi úr ezt nem hallotta. Ez a jutalma annak, hogy oly önfeláldozó módon korrektil viselkedett.

A leány is nevetett:

— Az ám. Ot az én érzésem nyilván legszembetűnőbb meggyőződésében sértette volna meg... De tulajdonképpen mért nem maradt Kavadi úr velünk? Mért nem jött be a terembe?

Klausen a legnagyobb komolysággal felelt:

— Mert: jellem. Tegnap este kijelentette, hogy ma nem fog játszani és ma megtartotta a szavát. Ha velünk marad, egy kísértésnek semmi esetre se tudott volna ellentállani. Nem annak, hogy játsszék, hanem annak, hogy kegyedet meg ne ajándékozza a legújabb csallhatatlan módszere titkával. Ennek a kísértésnek a sárkányát dofte le a küszöbön, mikor oly keményen és eszegteltelenül visszafordult.

Leérték a tengerpartra. A leány elbűvölten állt meg és az ajkain egy áhitatos, önfeladatos mosolyval merengett bele az aranyzikrás kék végtelenségbe. A tenger határtalansága nemes pompájában, alázatos mozdulatlanságban terült el a hegyek lábánál, mint egy kinyit, szerelmes, tiszta szív a vallomás után. Mellegnek érzett és csöndesen pihégnék. Mintha minden, a mi mély, és a mi homály kiparólgott volna belőle és beleengesztelődött volna a kristályos, aranyló levegőbe. Tisztaságot és könnyűséget lélekzett, melegságot, a melyben édes és ragyogó melódiák alszanak.

A leány csöndesen és forró rajongással mondta:

— Erdemes élni csak azért, hogy az ember a tengert meglássa... Erdemes élni, csak azért, hogy az ember folyton a tengert nézze... Milyen kár a szerencsétlenekért, a kik soha meg nem láthatják... És milyen szegények és vakok, a kik folyton ezt nézhetnék és oda pazarolják a szemüket és a lelküket.

— A feje egy mozdulattal a Casino palotája felé mutatott. Azután Klausenre emelte a

szemét és kiáradó hangon, heves őszinteséggel mondta:

— Emlékszem arra, a mit ön mondott nekem. Ott a terrazon... Ön nagyon okos ember... Önnek...

Hirtelen a torkán akadt a szó. Tágrameredt szemmel, hirtelen támadt ijedséggel a vonásain nézett az útra. Klausen is arra fordította a fejét. A pálmásos úton vagy száz lépéssnyire tőlük lassú járással két férfi közeledett. Az egyik Kavadi volt, a másik egy nála jóval magasabb barna férfi, fekete ruhában. A görög, szokása szerint, élénk gesztusokkal beszélt, a barna férfi merően nézett előre, egyszerre meglepetten állt meg, majd gyors lépésekkel közeledett, maga mögött hagyva a társát.

Klausen e pillanaton göröcsösen összezúkló ujjak szorítását érezte a karján. Meglepetten fordult hátra. A kéz, a mely hirtelen ragadta meg, oly ijedt hirtelenséggel pattant is el a karjáról. A leány arca sápadt volt és a szeme megüvegesedett a rémülettől. Vonagló ajkakkal suttogta:

— Kérem, menjünk el innen...

Nem várt feleletet. Sebesen, majdnem futva indult fölfele. Klausen egy pillanatra szinte megdermedt a meglepetéstől. Önkénytelenül a két férfi felé fordította tekintetét. Azok állva maradtak az úton. Látta, a mint az idegen kissé fölemelt karral a leány felé mutat. A görög a kalapja felé nyúl, mintha köszönni akarna és vállat von. Nem volt ideje tovább figyelni őket. Gyorsan a leány után kellett sietnie, a ki hátra se tekintve, mint egy riadt őz futott előre. Végre utolérte. Az izgalomtól tompa hangon kérdezte:

— Mi ez?... Mi történt önnel?... Miért siet?... Mitől ijedt meg?

A leány hirtelen megállt. A szeme még mindig olyan volt, mintha egy rémes látomány képe fagyott volna beleje. Nem válaszolt a kérdésekre. Csak valami különös, éles hangon mondotta:

— Minek is jöttem ide!... El akarok innen menni!

Rémület, parancs és könyörgés volt a hangjában. A férfi megrendülten és értetlenül nézett rá. Zavartan kérdezte:

— Valami baja van? Valamit... valamit látott?... Valamitől megijedt?...

Felelet helyett a leány egy olyan mozdulatot tett, mintha megint a karját akarná megragadni. De a keze megállt, még mielőtt a férfi érintette volna. És most már csak könyörgés volt a tekintetében is, a hangjában is, a mikor megszólalt:

— Nagyon kérem... El akarok innen menni.. El akarok innen menni.

Klausen élénken bölintott a fejével:

— Akkor megyünk. Azonnal megyünk. Kérdések egész áradata viharzott a gondolatában és a leggyötrőbb nyugtalanság égette a lelkét. A leány viselkedése az utolsó pár óra folyamán egyik rébuszt a másik után adta föl a gondolatának. És mind e rejtélyek mögött a férfi lelkében bár félnéken, de nyugtalanító módon még egy kérdés kezdett kiejteni, a mely egyre élénkebben zavarta és egyre nehezebben hagyta magát elhessegetni. Miért hasmit mind e különösség ez idegen és igazán ismeretlen leány körül oly mélyen az érdeklődésébe? Mért riasztotta meg őt magát is annyira a leány megriadása? Mi köze mindahhoz, a mi a viselkedésében különös, rejtélyes vagy éppen gyanús? Miért vésődött oly hirtelen, oly kirihatatlan élességgel neki is az emlékezetébe vagy a gondolatába az idegen férfi ott a tengerparton, a mint kissé fölemelt karral a leány felé mutat? Volt valami fenyegető ebben a mozdulatban? Volt valami nagy és sötét árnyéka? Egyáltalában van-e valami összefüggés ez ismeretlen megjelenése és a leány rejtélyes viselkedése között? De ha van is: mért izgatja ez idegen emberek titka úgy, hogy a kíváncsiság égeti a lelkét és perzseli a szemét?

De mindennél erősebben érezte, hogy most se szólania, se kérdeznie semmit se szabad. Csak lopva vetett egy tekintetet a leányra, a ki szinte élettelenül roskadt a vasúti kocsi pamlagára és úgy ült ott, mint egy szobor, sápadtan, fagyott arccal, félig lehúnyt szemmel. A vonásai megelesedtek és szép, üde ajkai megkeskenyedve, keményen feszültek egymásra. Klausen inkább diktálta, mint kérdezte:

— Nagyon fáj a feje?

(Folytatás következik.)

I. FERENCZ JÓZSEF RAVATALA A BÉCSI BURG KÁPOLNÁJÁBAN. — Jelfy Gyula főrajtala.

A HADIKÖLCSÖN.

A háborút csak úgy nyerhetik meg hős katonáink, ha az egész nemzet segíti küzdelmüket. Ők vérüket ontják, nekünk itthonmaradottaknak dolgoznunk kell s áldozatot kell hoznunk vagyonunkból.

A nemzeti becsület követeli, hogy küzdő katonáink semmiben se szenvedjenek hiányt.

Azért az itthonmaradt polgár becsületlevelet szerez, mikor hadikölcsönt jegyez.

Szövetségeseink és ellenségeink egyaránt lerótták e tekintetben hazájuk iránti kötelességüket.

A német nép odaadta minden nélkülözhető vagyonát.

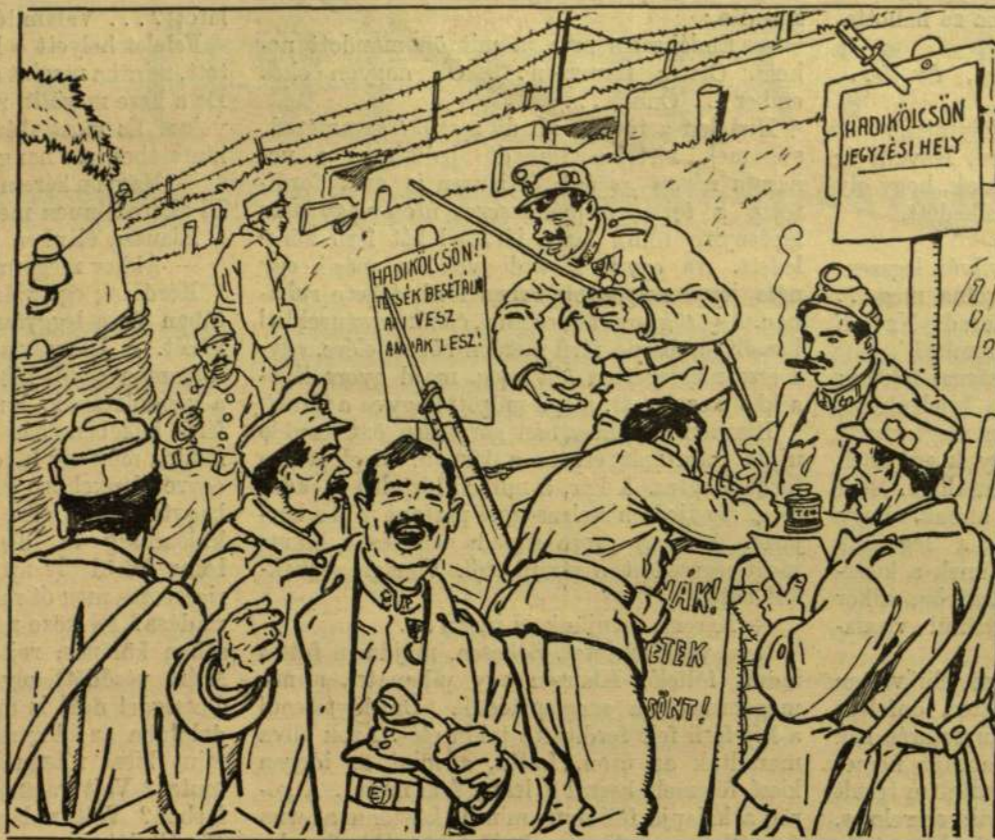
A francziák szintén milliókat hordtak együvé.

Szégyn lenne, ha elmaradnánk szövetségeseink mögött. Hazafiatalanság lenne, ha túltenne rajtunk az ellenség.

A hadikölcsön sikere fölér egy győzelemmel. Azért, a ki jegyez nem a háború elhúzását mozditja elő, — mint sokan tévesen hiszik — hanem a győzelmes béke óhajtott eljvetelét sietteti.

De a jegyzés nemcsak kötelesség. Az önérdékünk is ezt parancsolja. A hadikölcsön ép oly biztos, mint a pénz. A míg a pénznek értéke van, addig értéke van a hadikölcsönnek is. Csak akkor lenne értéktelenné a hadikölcsön, ha megdöntnék a magyar államot ellenségei. De akkor pénzünk se érne semmit. A magyar állam pedig élni fog egy második évezredig, ha hősiesen védik katonáink, s ha tudja kötelességét minden honpolgár.

Az otthon tartogatott pénz nem hoz kamatot. A hadikölcsön pedig akora jövedelmet nyújt, a mekkorát a jól vezetett

HADIKÖLCSÖN JEGYZÉS A FRONTON ÉS ITTHON.

takarékpénztár sem fizet. Pedig a magyar állam biztosabb adós, mint a világ leggazdagabb pénzüintézete.

Kicsi összeggel is lehet jegyezni. Huszonhárom koronával már jegyezhetünk egy száz koronás hadikötvényt. A hátralékos vételárt minden számottevő pénzüintézet olesó kamat mellett előlegezi. Pedig a kicsi jegyzések is ép oly fontosak, talán fontosabbak, mint a nagyok.

Kis emberek koronáiból tevődik össze az a hatalmas, soha el nem apadó pénzfolyam, mely táplálja az államot s a hadviselés költségeit fedezni tudja.

Az állam ilyen háborúban, midőn létünkől van szó, oly áldozatokat is követelhetne polgáraitól, melyek meg nem térülnek soha.

A magyar állam ezt nem teszi.

Csak kölcsönt kér, a melyért gazdag kamatot fizet.

A kinek módjában van és mégsem jegyez, az nemcsak magának okoz kárt, de nemzete ellen is vétkezik. Mert elvonja rendeltetésétől a pénzt. A pénznek az a feladata, hogy ezirkuláljon, mint életstben a vér és táplálja a gazdasági életet. De a ládafiába zárt pénz nem ezirkulál. A ki elzárja az élettől a pénzt, megkárosítja tehát a nemzet gazdasági erejét.

Elő kell hozni rejtkeiből az eldugott ezreket ép úgy mint a koronásokat!

Jegyezzen mindenki, gazdag és szegény: tehetősége szerint!

Gondolja meg a haza minden polgára, kicsi és nagy egyaránt: hogy ő a hazát szolgálja és a győzelmes békét mozditja elő, mikor hadikölcsönt jegyez!

MAGYAR HUSZÁROK A MENET ELÉN.

A MAGYAR TESTÖRSÉG.

I. FERENCZ JÓZSEF TEMETÉSE. — Jeltz Gyula felvételei.

1. «Jegyeztek!» — 2. «Fiainkat a hadseregnek! Aranyunkat a Hazának!» — 3. «Ne felejt el aláírni a győzelemre s a mi visszatérésünkre!»

FRANCZIA HADIKÖLCSÖN-PLAKÁTOK A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM HÁBORÚS GYŰJTEMÉNYÉBŐL.

KOSCIUSZKO TÁDÉ.

KOSCIUSZKO.

Százhuszonöt év szenvedése és százezrek vérenek hullása után két nagy uralkodó jószágából virágba fakadt a lengyel szabadság fája. A lengyel királyság feltámasztását tudtuladó kiáltványokat a folyó évrnek épen abban a hónapjában tették közzé, a melyben százhusz esztendeje múlt annak, hogy Pál orosz császár megjelent díszes kíséretével a lengyel szabadsághős börtönében, hogy megvigye neki szabadulásának híreit.

Kosciuszko a lengyel szabadság első és legtisztább jellemzője harcossága és martirja orosz családból származott. Őse, Feodorovics Konstantin, orosz íródeákja volt I. Zsigmond lengyel királynak, mint egyúttal Litvánia nagyfejedelemének. Mint ilyen kapta jutalmul 1509-ben Siechnowicze nevű falut 115 jobbágytelekkel. Családjá aztán itt élt, gyarapodott, tagjai továbbra is viseltek hivatalokat, teljesen ellengyelesedtek s idővel a katolikus vallást is felvették. Nevüket az első nemzedékben oroszosan, apjuk Konstantin, kicsinyítve Kostus keresztneve után vették, később azonban ez már lengyelesen állandósult és Kosciuszko-ra (olv. Koscusko) módosult.

A szabadsághős apja ezredes volt és a kosszovi uradalom egyik majorján lakott, melyet Sapieha hercegtől bírt zálogban. Itt született 1746. évi február havának valószínűleg 4. napján legfiatalabb, sorban negyedik gyermeke, András Tádé Bonaventura, ki azonban csak a Tádé nevet használta.

Első oktatását Lyubieszóvban nyerte a piaristáknál, a hol 1760-ban tizenégy éves korában elvégezte a poetikai osztályt. Innen az időközben özevgyesre jutott anyjával az ősi fészekbe, Siechnowiczebe költözött, a hol öt évig gazdálkodással foglalkozott. Tudnivaló, hogy minden oldalról szorongatott hazája védelmének gondolata azonban nem hagyta pihenni, a 1765. év végén, közel 20 éves korában az ép akkor megnyílt varsói hadiskolába lépett, a hol oly szorgalommal tanult, hogy az iskola elvégzése után Szaniszló Ágost király saját költségén Franciaországba küldte hadtudományi tanulmányainak befejezésére.

Magas katonai képzettséggel érkezett vissza 1774-ben a 28 éves Kosciuszko s égett a vágytól, hogy tudásával, szellemi erejével hazájának javára válhasson. Keresett — és nem talált alkalmazást.

Lengyelország közállapota ez időben már oly züllött volt, hadserege az első felosztás és az osztozkodó hatalmak kívánsága következtében annyira redukálva, a meglévő hadsereg ellátása annyira elhanyagolva, hogy ott érvényesülést a legjelesebb tehetség sem találhatott. Nyugdíj nem lévén, egy-egy tiszt állást a szolgálatból kilépő tisztól 18,000 lengyel forintért formálisan meg kellett vásárolni.

Kosciuszko ilyen áron nem kívánt a lengyel hadsereg tagja lenni, talán anyagi ügyei sem voltak oly rendben, hogy ilyen összeget nélkülözhesen, mert hosszú távolléte alatt József nevű bátyja nem a legnagyobb gondossággal vezette ügyeit s azért a királytól tiszteletbeli szádosai címzet nyervén, visszavonult ősi fészekébe gazdálkodni. Élt, mint a többi közép-nemes, gazdálkodott, Szosznovszka Ludowikába

beleszeretett, viszonzszeretetre is talált, de a leány gazdag és kapzsi apjánál visszautasításban részesült. Majd pedig rövid idő múlva értesülvén arról, hogy az északamerikai nép harcászallott gőgös és kapzsi elnyomói, az angolok ellen, átvitorláztott Amerikába, hogy szolgálatait a szabadságra vágyó népnek ajánlja.

Az amerikai kongresszus örömmel fogadta ajánlkozását és öt 60 dollár havi fizetéssel és alezredesi ranggal az erődítéseknek alkalmazta.

Hét évig dolgozott itt a jeles férfiú Gates Horáciusz, majd Green tábornok parancsnoksága alatt s nagyban hozzájárult az amerikai szabadságharc sikeréhez. Billingsport, Saratoga, West-Point melletti s más erődítési munkálatok Kosciuszko tervei szerint s vezetésével készültek s azoknak a győzelemre való döntő hatása is neki volt köszönhető. Később ezredessé lépett elő és mint tényleges hadvezér is bemutathatta nagy képességeit. Minden oldalon csupa elismeréssel találkozott. Nemszak előbb említett két előjárója magasztalta éberségét, hűségét, gyors felfogását, buzgóságát, de maga Washington is, s a szabadságharc szerencsés befejezése után előadása alapján a kongresszus is köszönetét fejezte ki ehosszú idei hűségére és értékes szolgálataira, őt tábornokká léptette elő, végkielégítésként évi fizetésének ötszörösét utalta ki s jelentékeny földbirtokot ajándékozta meg.

Kosciuszko tisztelt polgárként, gazdagon élhetett volna az új hazában, de a szabadságharc szerencsés befejeztével ottani hivatását befejezettnek tekintette s 1785-ben szülőhazájába tért vissza. Az amerikai kormány a neki kijelölt földet 12,280 dollárra becsülte, s mivel az állampénztár üres volt, erről 6%-kal kamatozó kötvényt állított ki számára. Jellemző igénytelenségére, hogy soha kísérletet sem tett arra, hogy akár a kötvény értékét, akár kamatait felvegye.

Hazaérve, gazdaságát teljesen rendben találta. Anna nővére és ennek férje lelkiismeretesen kezelték javait. Kosciuszko tehát letelepedett siechnowiczei birtokán és folytatta a gazdálkodást. Hozzáértéssel, szeretettel foglalkozott itt is s gazdaságát az akkori viszonyokhoz mérten mintaszerűvé tette. Vetett, aratott, fákat ültetett, hollandi módra sajtot készített, méhészkedett. Közben, beszélgetett birtokostársaival a haza sorsáról, támogatta a haladás pártját, kívánta a trón állandóságát, az államháztartás rendezését, a liberum veto eltörlését, a népoktatás általánosítását és kötelezővé tételét, a hadsereg rendezését, a jobbágy-ság felszabadítását vagy legalább terheinek könnyítését. Nem volt felforgató, csak tapasztalt, nagy látókörű férfiú és jeles hazafi. Saját jobbágyait, bár szíve szerint akarta, még sem szabadította fel teljesen, csupán jelentékenyen leszállította terheiket, nehogy az állam akkori alapjait támadja meg. Amerikai republikánus elveiből itt mit sem tartott meg, hanem törté-

neti alapon akarta előmozdítani hazája felvirágzását.

Az elvetett és számos könyvben is propagált eszmék lassan gyökeret vertek, polgárorségek keletkeztek, sőt az országgyűlés is elhatározta a hadsereg létszámának emelését. Új tiszt állások keletkeztek s a bresti kerület képviselőinek, valamint Czartoryski Ádámnak és egykori szerelmésének, akkor Lubomirski hercegnének kívánságára a király Kosciuskót az újonnan szervezett tábornoki állások egyikeére nevezte ki.

Új állásában Kosciuszko a leglelkesebben fogott hozzá katonai feladatainak megoldásához. Szervezte, tanította a katonaságot. Az országgyűlés pedig eltöltve az újabb kor szellemétől, ez alatt szintén munkához fogott és 1791-ben megalkotta az akkori világ legszebb alkotmányát, az úgynevezett május harmadiki Constituciót, a mely valóvá váltotta a hazafiak előbb említett vágyát.

Az új alkotmányt azonban könnyebb volt megalkotni, mint életbeléptetni. Már bent is akadtak az új rendnek ellenségei. Valami Suchorzewski nevű nemes úr magánkiívül ordította az országgyűlésen, hogy inkább nem lesz lengyel, semhogy ne választshasson királyt. Branicki Xavér, Rzewuski Szeverin és Potocki Félix, a kik szerettek a zavarosban halászni, Szent-Pétervárra rohantak panaszzal az új rend ellen. Ők és eltársaik megkötötték a targowici konföderációt azok ellen, a kik lemondtak a királyválasztás jogáról és czélul tűzték ki az új alkotmány megdöntését.

A belső ellenség a nagy többségben lévő hazafiak könnyen diadalmaskodtak volna, de hozzácsatlakozott II. Katalin orosz csáznő is, a ki épp akkor fejezte volt be a Jassy városban kötött békevel török háborúját s a ki a lengyel belső zavarokban felismerte a könnyű hódítás alkalmát. Hadat üzent Lengyelországnak.

Az országgyűlés 100,000 katonát szavazott meg s megfelelő költséget, a királyt megtette fővezérnek s elnapolta üléseit. A király a hadtudományhoz nem értvén, unokaöccsét, Ponia-tovszki József herceget bízta meg a fővezérséggel, ki akkoriban alig 29 éves fiatal ember volt s a hadvezetéshez szintén keveset értett.

Mégis benne s alárendelt tábornokában, Kosciuskóban megvolt az eltökéltség a haza védelmére. Kosciuszko a Bug mentén néhány gyönyörű hadmozdulatot végzett, a dubienkai ütközet nagy népszerűséget szerzett neki, felkeltette a bizalmat a siker iránt s elhatározást a küzdelemre. Ekkor azonban, mint a derült égből a villámcsapás, érte őket a király azon elhatározása, melylyel hátuk mögött maga is csatlakozott a targowiczi konföderációhoz, megkötötte a megalázó békét, melyben az ország jó részét elidegenítette s beleegyezett hadseregének 15,000 főnyire való leszállításába. A grodnói «éma» országgyűlés a reá szegzett orosz ágyúk biztatása alatt a megalázó békét ellenvetés hián hallgatással elfogadta.

Kosciuszko hazafiúi fájdalomában tábornoki rangjáról lemondott s külföldre, előbb Ausztriába, majd Szászországba s végül Olaszországba vándorolt ki. Megfordult Párisban is s innen visszatért Lipésébe, a hol megtalálta a hazafiak kiküldöttét, a kik arra kérték, hogy a kezdendő szabadságharc fővezérségét fogadja el.

Kosciuszko tapasztalt, körültekintő hadvezér volt, nem ugrott be könnyelműen a vállalkozásba. Megadta a kiküldötteknek utasításait, hogyan szervezendő a nép a harcra, milyen előkészületek teendők, miként hozandó össze a régi, még fel nem oszlatott hadsereg s meg-hagyta, hogy ha mindez megtörténik, tegyenek neki újabb jelentést. Majd újabb és újabb utasításokat adott az előkészületek kiegészítésére.

Az előkészületek felől állandóan megnyugtató jelentéseket kapott s végül 1794. évi márczius hó 24-én Krakkóban fellépett, letette az esküt s átvette a seregek parancsnokságát. Akkor kitűnt ugyan, hogy az előkészületeket nem hajtották végre pontosan, hogy csak mintegy 6000 embere van, köztük mintegy fele csak kaszával felfegyverezett paraszt és a kerületek nincsenek kellőképp szervezve, de bizva az igazság diadalában, ő maga hozzákezdett a szervezés munkájához. S ekkor bámulva látta nemzetét, hogy Kosciuszko, ki eddig csak kizárólag gazdasági és katonai dolgokkal foglalkozott, jeles közgazgatási erő és kitűnő jogász is. Kidolgozta a felkelés szervezetét, meghatározta a jobbágy-ság jogi helyzetét és intézkedett a felkelés pénzügyi szükségleteinek kielégítése iránt. Tizenegyedik napra már ráütött a nagy túlerőben lévő orosz hadsereg, mely feléje közeledett s Raclawica mellett szétgrasztotta. A győzelem az egész országot felvillanyozta. Seregesen csatlakozott a nép zászlói alá, ő pedig elismerésül annak, hogy a raclawicai diadal főképp kaszás parasztjai kitartásának köszönhető, parasztruhát öltött s egész vezérsége alatt azt viselte.

Kosciuszko bámulatos erélyt fejtett ki az ország talpraállításában. Össze is hozott a küzdelem végéig közel 150,000 embert, csatlakozásra bírta magát az ingatag jellemű királyt a ki arra is kérte Kosciuskót, hogy őt az általa megalakítandó legfelsőbb nemzeti tanácsba vegye be. De a reászakadt sok ellenség-

nek nem tudott ellenállani. Lengyelország egykori szövetségese, Frigyes Vilmos porosz király ugyanis látván az ország szorongatott helyzetét, rátámadt Kosciuskóra. Kosciuszko, bár Szczekocin alatt legyőzte az oroszokat, Varsóba volt kénytelen visszavonulni.

Varsót hetekig sikeresen védelmezte és sikerült is szétugrasztania az ostromló sereget. Frigyes Vilmos porosz király hátmögötti felkelés által nyugtalanítva, elvonult. Az oroszok nem tudván megállni Kosciuskóval szemben, szintén meghátráltak. Ez alatt azonban Sawarow serege elfoglalta Vilmát és sietett egyesülni Fersemnek Varsó felől hátráló seregével.

Kosciuszko ezt megelőzendő, megtámadta Fersent és Matiejowice (Mateovec) mellett kezdetben neki látszott kedvezni a hadiszerencse. De mert egyrészt Poninszki Ádám tábornok a szárnytól nagyon eltávozott, másrészt, mivel az oroszok egy oldalmozdulata sikerrel járt, sorai megbomlottak s a mindvégig hősiessé-
küzdő vezér maga is súlyosan sebesülve és ájultan orosz fogságba került 1794 október 10-én.

A lengyel nemzet elmondhatta: Leesett a mi fejünk koronája. Kosciuszko nélkül a további védelem meg nem állhatott. A legfelsőbb nemzeti tanács november hó 6-án feladta a várost s 11 napra rá az egész sereg letette a fegyvert.

Kosciuskót Szent-Pétervárra szállították. A nemzet fogsága enyhítésére 76,000 forintot küldött számára, melynek felét fogságba esett tisztjei és katonái közt osztotta szét. Szent-Péterváron előbb a Péter-Pál erődben börtönöz-ték be, hol különféle vizsgálatoknak vetették alá, később azonban Katalin csáznő külön házat rendelt lakásul s különféle kedvezményekben részesítette. Már szabadonbocsátása felől is gondolkozott. Ennek egyik oka az volt, hogy a hős sebesülése végzetesnek bizonyult. Széles fejszébe hamar begyógyult ugyan, de ballába béna maradt. Jární évekig nem tudott. Úgy hordták karosszékekben egyik helyről a másikra. Később szakácsot, inast, sőt fogatot is kapott.

Katalin halála után utóda Pál császár már uralkodása 10. napján 1796 november 15-én fényes kísérettel megjelent a hős lakásán és így szólt: «Eljöttem kedves tábornokom, hogy vissza-adjam szabadságát.»

Kosciuszko örült a szabadságnak, örült a figyelemnek, de maga helyett rögtön hazája ügyét hozta elő és annak, valamint a fogva lévő fölkelők érdekében terjesztette elő kérését. A maga számára engedélyt kért, hogy ki-vándorolhasson Amerikába.

Azár szabadon bocsátotta az összes foglyokat, számszerint 12,000-et, Kosciuskónak a kért engedélyt megadta, részére birtokot adományozott, melyen 1000 lélek élt, midőn pedig ezt Kosciuszko el nem fogadta, titkára kezéhez 60,000 rubelt fizettetett ki. Azonkívül 12,000 rubelt adatott neki útiköltségre, pompás útihintók s fejedelmi ruhát és útifelszerelést. A csáznő gyönyörű esztergapaddal s az egész ezári család remekművű arcképgyűjteményével ajándékozta meg.

Útja egész Amerikáig diadalút volt. Finnek, svédok, angolok és amerikaiak vetélkedtek ünneplésében. Amerikában régi bajtársai kifogyhatatlanok voltak a figyelemességben. Az amerikai kongresszus egy tagja, Dawson, megemlékezett róla, hogy ez az idegen szabadsághős Amerika szabadságáért is küzdött s utána nézett jutalmazásának. Rájött, hogy a neki megszavazott 12,280 dollár, sem kamatait soha fel nem vette. Rögtön indítványt tett kifizetése iránt. A kongresszus az indítványt el is fogadta s amerikai pontossággal hamarosan kiszámították, hogy 18,940 dollár illeti meg s ennek lakására vitelét elrendelték.

Mindenütt minden kényelméről gondoskodtak. Egy orvos barátja gyógyította s Kosciuszko egy nap mégis nyomtalanul eltűnt.

Később derült ki, hogy a lengyel légiók új küzdelemre hívták. Itt azonban csalódnia kellett. A légiók idegen hatalmi érdekek szolgálatában álltak és nem a szabadság ügyét szolgálták. Kosciuszko félrevonult. Nem engedett még Napoleon csábításának, sőt fenyegetésének sem. Húsz hosszú évig élt Franciaországban, majd Svájcban és végül 1817. évi október 17-én meghalt. Halottas ágya körül egy lengyel sem állott...

A következő évben a nemzet Krakkóba hozta tetemét s a királyok sírboltjában temette el. Most szárbá kelt vetése. Bár érnök meg a lengyel nemzet aratását is...

Tomcsányi János.

I. FERENCZ JOZSEF TEMETÉSE. — MAGYAR DARABONT-TESTŐRSÉG.

Jelky Gyula féltetele.

BUKAREST, MELYET CSAPATAINK DECZEMBER 6-ÁN ELFOGLALTAK.

A GYÁSZKOCSI ELHAGYJA A BURGOT.

AZ ANCIER-TESTŐRSÉG.

I. FERENCZ JÓZSEF TEMETÉSE. — Jolly Gyula felvételei.

AZ UDVRTARTÁS TAGJAI.

Legelől Bolfras főhadsegéd, báró Rumerskirch, utána Thun, Bellegarde és Choloniewski grófok, mögöttük gróf Széchen Miklós, majd gróf Lónyay, gróf Zichy Ágost és Gaudernak darabont-testőrök kapitánya, leghátul Montenuovo herceg főudvarmester.

A KOPORSÓT A SZENT ISTVÁN-TEPLOMNÁL FELTESZIK A GYÁSZKOCSIRA.

I. FERENCZ JÓZSEF TEMETÉSE. — Jolly Gyula felvételei.

THALLÓCZY LAJOS.

1854—1916.

Ebben az emberpusztító időben a végzet mintha könyörtelenebb és félelmetesebb volna azok iránt is, a kik a harcsteret forgatagától távol, a béke összeközeivel élnek és dolgoznak. Ime, *Thallóczy Lajos*, a tudós, a nemzetközi politika nevezetes munkása, a kinek hatalmas testi szervezete még hosszú életet és nagy munkásságot ígért, az életörömtől, elmésségtől és vidámságtól duzzadó férfiú hirtelen, tragikusan, váratlanul áldozatul esik egy véletlen vasuti szerencsétlenségnek. Úgy indul Bécsből Budapest felé, olyan külső körülmények között, a hogy a világ hatalmasai szoktak útnak indulni s összeroncsolt testtel, hordágyon hozzák haza, holtan egy kis falusi állomásról. Egy háborúban összetört ország sorsának egyik főntézője egyszerű közkatonaikkal, földmivelőkkel, vásáros hajásárokkal válik közössé a rettenetes végzetben. Az általános megdöbbenést, melyet a herceghalmi vasuti összeütközés a magaroppant pusztító arányaival keltett, különös módon színezte az, hogy az első, a kinek nevét az áldozatok között megtudtuk, *Thallóczy* volt.

A közönség legnagyobb része nem tudja eléggé fölmérni, ki volt *Thallóczy* s mit jelentett szellemi és politikai életünkben. Még a sajtóban is legtöbbször hamis színben, téves információk alapján szerepeltették. Nálunk oly kevéssé vannak informálva az emberek mindenről, a mi túl van az aprólékos parlamenti pártpolitika szűk keretein, hogy a ki szegénynek tartaná, ha nem ismerne minden jelentélen képviselőnek mindenféle ügyeit, nem tartja szükségesnek, hogy informálódjék olyan nevezetes és fontos szerepű emberről, a ki mint *Thallóczy*, a magyarságnak részvételét és pedig nyomós részvételét jelenti a monarchia politikájának egy fontos részében, a magyar tanultságnak és tehetségnek reprezentálója Bécs előkelő szellemi és társadalmi életében s e mellett a történelem tudományának egyik legkiválóbb művelője és fejlesztője a mai magyar nemzedékben. Pedig már pályafutása is magára vonhatta volna a figyelmet: az a gyors és erős lendületű út, a melyet az egyszerű polgári család fia, minden családi összeköttetés és minden más segítő eszköz nélkül megtett, a míg a képviselőház fiatal gyorsírójából kegyelmes úr, a boszniai ügyek egyik főntézője, a tudományos élet vezéralakja lett, majd a meghódított Szerbia polgári kormányzója — ez az út is arra figyelmeztethetett volna mindenkit, hogy itt nem mindennapi képességek birtoklójáról van szó.

Thallóczy határozott, pregnáns, önállóan fejlett egyéniség volt. Egy kicsit tudatosan hangsúlyozta is ezt különczködő, elmeskédő, cinizmust és nyersséget affektáló modorával, a melyből számtalan részben igaz, részben költött anekdota fakadt. De ezenkívül is megvolt benne az önálló gondolkodás és önálló ítélet nem mindennapi mértéke, a rendkívüli emberismeret s a mi ezzel egyértelmű, az emberekkel bánni tudás művészete. Egész külön adománya volt, a mely csak igen erős egyéniségeknek szokott lenni: bárkiből is állott környezetét, mindig uralkodni tudott rajta, magához, a maga szelleméhez formálta és észrevétlenül rá tudta szuggérálni a maga ízlését, tónusát, még gondolatait is. Így volt az nemcsak nála kisebb emberekkel szemben, hanem akkor is, ha vele egyrangú vagy hatalomban, rangban fölötte álló emberek között volt. Mindehhez ritka nagy szellemi kapacitás járult; a ki csak egy cikket olvasta is, érezhette, hogy szokatlanul éles eszű emberrel áll szemben s személyes érintkezése minden különössége mellett is fokozott mértékben keltette ezt a benyomást.

Ezek a képességei adják magyarázatát poli-

THALLÓCZY LAJOS. — Hollenzer fényképe.

itikai, illetőleg hivatalnokai karrierjének. Történeti tanulmányai fiatal korában a balkáni dolgok felé fordították figyelmét, a melyek régi történelmünk számtalan földérintetlen problémájának adják a kulcsát. Ezzel magára vonta Kállay Béni jóindulatát, a ki mint közös pénzügyminiszter keresve kerestett a balkáni ügyek iránt fogékonyságot tanúsító magyar embereket. Így került *Thallóczy* Bécsbe, a közös pénzügyminisztériumba. Teljes erővel a balkáni szláv népek multjának, kultúrájának és gondolkodásmódjának tanulmányozására adta magát s nem sok idő múlva a másféle gondolkodásmódokba magát könnyen beleélő tudó fogékonyságával a legkiválóbb balkáni szakemberek egyike lett. A multon át értette meg a jelent, — senki nálánál jobban nem ismerte a balkáni ember lelki világát, a módokat, a hogy vele bánni kell, — tudott bosnyák lenni a bosnyákok közt, szerb a szerbek közt. De azért meg tudott maradni magyarnak és sohasem lett hűtlen

A KIRÁLY KOSZORBÚJA THALLÓCZY KÖPORSÓJÁN.

fiatalkori ideáljához, a magyar történelem kutatásához.

Tájékozottságával igen nagy szolgálatakat tett a Bosznia és Herzegovina ügyeit intéző közös pénzügyminisztereknek és jelentős munkása lett a monarchia balkáni politikájának. Fényes összeköttetésekre is tett szert, a magyar köztélet előkelőségei közt alig van olyan, a kivel bizalmas baráti viszonyban ne lett volna s az udvari magy urai előtt is tekintélyt és megbecsülést tudott szerezni magának. Bécs társadalmi életében is jelentős szerepet játszott; a magyans, agglégényi életet élő férfiú maga köré gyűjtötte egy széleskörű családdá a Bécsben élő magyarság kiválóbbjait, összetartotta őket, a fiataloknak pártját fogta minden dolgukban, különösen ha tehetséget látott bennük. Háza vidám, diákos kedvű, magyaros hangulatu magyar sziget volt Bécs német tengereiben. Bécsi magyarjaink gyászolják legmelegebben, mert ők köszönhetnek neki legtöbb vidám órát és sok életbevágó, komoly jótéteményt is.

Történetírói munkásságából a magyar-dél-szláv történelmi vonatkozások felkutatásával és részben feldolgozásával végezte a legfontosabb munkát. A történelmi stílusnak egyik legkiválóbb modern mestere volt történetíróink között. Erős írói véna élt benne, ezt elárulja néhány történeti esszéje is, mint például a III. Béla királyunkról szóló, a mely a Magyar Könyvtárban is megjelent s a maga nemében modern történetírásunk formailag is legkiválóbb esszéi közé tartozik. Szívesen elkalándozott a tulajdonképeni irodalom térére is. Idetartozó munkáinak javarésze, közte a *Bácsi Jakab* című regényes történeti korrajz, a mely ma is kedvelt könyve különösen a serdültbe ifjúságnak, a *Vasárnapi Ujság*-ban jelent meg. Az utóbbi években *Tudókos levelek* című két kötetnyi megfigyelésekben gazdag, elmes utirajza szerzett sok élvezetet az olvasóközönségnek. Széles skálájú szellem volt, a szellem és a test minden örömeinek kész és fogékony élvezője. Tudományos életünk csekély számú erőteljes egyéniségei közül való volt, vezető szerepre hivatott férfi. A vasuti katasztrófa vak véletlene az ő szemében jelentékeny magyar értéket tett semmivé. S. A.

IFJU ÉVEK.

— Levelek egy töviskoszorúból. —

Dán elbeszélés. — Irta Henrik Pontoppidan.

(Folytatás.)

De ha a gondolat az aranyos felhők közt ilyen vándorlásból megint alászáll, szívünk megtelik rosszkedvvel, a megszakadásig megtelik aggodalommal. Ideleinn akkor minden oly vigasztalannak és sivárnak mutatkozik, leginkább persze arra nézve, a kit az élet árnyékos oldalára állított. A szegény leány tehetetlenül kúcsolja össze kezét az ölében és körülnéz az üres szobában. Neki a csodabirodalom sohase fogja kapuit kitárni. Sohase fogja a legboldogabb gyönyört megismerni. Hiszen csak a mesékönnyben esik meg az, hogy Róbert lovag bekopogtat a szegény pásztorleány kapuján. Most ő mindenesetre tudja, miről van szó. Játék, a mely beestelenségbe kerül. Rövid farsang, a mely a lábpan ér véget.

Mártha ezen a nyáron egyre furcsább lett. Nem én voltam az egyedüli, a ki ezt észrevette; a gyámjai is elkezdtek a fejüket aggodalmasan csóválni s kérdezgetni az okát megváltozott magaviseletének az iránt a férfi iránt, a kit számára kiválasztottak. Jesper nyilván gyanakodni kezdett én rám. Vérrel aláfutott arccal járt és dühöngve nézett rám, mikor jöttem. Napközben félbehagyta a munkáját, hogy a leányt meglesse, éjjel nagy fűtykóssal fellegy-

verkezve állott lesben az ablaka alatt. Lihmei emberektől hallottam ezt, a kik arra jártak. Mártha előtt azonban nem árultam el ebből semmit.

A többi falukban is kezdtek róla beszélni és Jesper piszkálták, a hol csak mutatkozott. Egy nap a többi erdőmunkások egyike egyenesen megkérdezte, megcsókolták-e már a menyasszonyát. A tréfának az illető vérző szájával adta meg az arát s az egyik kis úja is beletörött. Ezáltal a dolog még jobban az emberek számára került.

Egy nap a parókián is szóba jött. Emlékszem, hogy bizonyos tekintetben én adtam erre az alkalmat s el akarok erről egyetmást beszélni.

Meleg nap volt, alighanem júniusban; iskolaidő után rendes sétám tettem Lihme felé, hogy elkérjem a préposttól a szoltások számát. Az úton egy sántikáló kis emberkél találok, a ki jól ismertem. Nem rég vett egy darab legelőt Lihmetől északra s Madsen Mads volt a neve, vagy a kis Mads; a hogy legelőbnyire hívták, mert oly rövidlábú volt. Kerek arca sugárzott az örömtől és elégedettségtől, nem kellett az okát kérdezniem. Egy szép lihme leányval volt tudniillik eljegyezve s néhány nap múlva akarta tartani az esküvőjét.

Menyasszonya és szülei sem voltak előttem ismeretlenek. Szegény fátások voltak, a férfi boldogtalan nyomorék, a ki legtöbbször az ágyán feküdt és köhögött; az asszonynak ellenben ügyes keze volt, derekas volt a munkában és határozott természetű. Azt mondják, ő hozta össze a házasságot is s hogy a leány az utolsó pillanatig vonakodott.

Egy darabig csendesen állottunk és Mads új házaról beszélünk, a melyet lakodalmára új tetővel látott el, kimeszeltetett és belül is kicinosított. Mikor elváltunk, arra kért, alkalomilag nézzek be hozzá; majd meg fogom látni, mondta, mily csinosan elrendezett mindent a felesége számára. Megköszöntem a meghívást és folytattam az utamat.

Mikor a parókiára értem, a prépost épen déli szunyókálását végezte. Mikor elmentem az ablaka előtt, láttam őt a dolgozószobájában ülni. Nagy karosszékeben ült, a pápaszeme egészen az orra hegyéről lógott le. Egy ujság volt a térdén kiterítve. Berthelsen káplán szintén nem volt otthon, betegágyában volt. Kimentem hát a kertbe, a hol Rebeka kisasszonyt találtam a jerikói láncc-lugasban, legkedvesebb nyári tartózkodó helyén. Ezenkívül még három lugas volt a kertben: a «hárslugas», az «orgonálugas» és a «tabernákulum», — ezt azért hívták úgy, mert négy czölöpre volt építve, kúp-alakú szalmafedéllel. Különösen innen pompás kilátás volt a nyílt vidékre.

Rebeka kisasszony kicsiny, világoskék selyemsál hordott a vállán, az ölében aranyfésűsű könyv volt. Láthattam, hogy versek voltak;

valószínűleg szerelemről volt bennük szó. Annyi tény, hogy kissé elpirult, mikor én odaléptem és mindjárt felretette a könyvet.

Az ő csöndes és barátságos módján kínált meg helylyel s egy ideig beszélgettünk mindenféléről. Egyebek közt veszemre elmondtam, kivel találkoztam útközben s miről beszélünk. Ebben a pillanatban nem gondoltam arra, hogy a «kis Mads» és eljegyezése nagy megütözést keltett a parókián s nem a legesekélyebb mértékben Rebekánál. Észrevettem, hogy elkedvetlenedett. Nem szólt semmit, a kis sált szorosabbra húzta a vállán, mintha hirtelen felhő vonult volna a nap elé.

A kis Mads menyasszonyának Andersen Gréte volt a neve, valamikor szintén a parókián volt második otthona. Erről az egyházközönségben a következőket beszéltek. Azóta, hogy Gréte, mint hét éves kislány őrizte a ludakat a tarlón, a prépostnak feltűnt a friss, világoszemű és székehajú csinos gyermek. Valahányszor a prépostné látta mezteláb a tarlón állni, kis kerek hasát előre feszítve, s hátrartott kezében a vesszővel, nem bírta megállni, hogy oda ne menjen és meg ne simogassa az arcát. Ennek az lett a vége, hogy egy nap hazavitte magával, a hol az ő Rebekája a babái közt ült. Ettől a naptól fogva Gréte mindennap bejárt a parókiára. A két kis leányból játszópajtások lettek s barátságuk kitartott akkor is, mikor Gréte a konfirmáció után elkerült hazulról és szolgálatba állott. A prépostnak ekkor már nem volt kedvére, hogy a viszony tovább is folytatódjék, azt mondják azonban, hogy a két leány ezután is titokban levelezett s Gréte sohasem járt otthon látogatóban a nélkül, hogy a parókiára el ne látogasson.

Az akarom hát elbeszélni, hogy Rebeka kisasszony, mintán egy darabig hallgatott, elkezdett Márhárról beszélni. Mint mindenki, ő is tudta viszonyomat Ellenhez és leányához s most tudni akarta, igaz-e, hogy Mártha már eligérezett. Nem mondtam sem igent, sem nemet, más dolgokról beszélünk. Egy idő múlva kijött a prépost a pipájával. A kávéasztalt a lugasban terítették meg s a prépost megkért, hogy maradjak és igyam velük egy eszeesé kávé. Egy pillanattal később előkerült a káplán is.

Rebeka kisasszony most megint elkezdett Márhárról beszélni és pedig saját szerű heveséssel. Azt mondta, hogy szánja őt, ha igaz, hogy olyan férfinak vetik a karjába, a kit nem szeret. Meglepetve néztem rá. A máskülönbön oly higadt és hallgatag leány lassankint egészen belemelegedett a dologba; de én észrevettem az egész idő alatt, hogy közben nem Márhára, hanem a saját gyermekkori pajtására gondolt. Ezért hallgattam vadjaira és nem is igyekeztem igazolni magamat.

A prépost nem szívesen ment bele ebbe a beszéd tárgya. Nyilvánvaló volt, hogy ez régi

viszály-almája a parókián s hogy az ő nézete szerint most már eleget beszéltek róla. Beérte azzal, hogy általánosan sajnálkozását fejezte ki, hogy a népből mennyire fejletlen az érzék a nemesebb érzések értéke iránt s aztán más fordulatot igyekezett adni a beszédnek. Az apa elnézése azonban még hareziasabbá tette Rebekát; arra a kijelentésre ragadtatta magát, hogy börtönbe kellene zárni az olyan szülőket, a kik gyermekeiket arra kényszerítik, hogy szerelem nélkül menjenek férjhez. A prépost kissé megzűnyölve szakította félbe és szigorúan megdorgálta; ő azonban annyira fel volt indulva, hogy nem bírt magán többé uralkodni. Egész teste remegett, az ajka egészen kék lett. Egyszerre csak felállt és elisietett, zsebkendőjét szemé elé tartva, görcsös zokogással.

Mindjárt ezután mi is hallgatva felálltunk. Ebben a pillanatban még nem értettem a kapcsolatát ennek a szenvedélyes kitérésnek s ezért csodálkoztam a prépost viszonylagos nyugalomán. Berthelsen káplán ellenben halothalvány volt, sötét szeme égett. Az egész szóváltás alatt hallgatva ült, hosszú lábait keresztbe téve s az állán a pelyhet tépdeste szokása szerint. Én azonban észrevettem, hogy helyeslőleg bólintgat menyasszonyának és mosolyog s hogy szemük gyakran gyöngéd megértésben találkozik az asztal fölött.

A prépost leányának csaknem mindent megengedett, a káplán azonban kurtán elhallgatatta, a mint szólni akart. Berthelsen úr ezért legzűnyösebben Rebekát engedte beszélni, ha a prépost jelen volt s ezen a módon általában szerencsésen elkerülték a komolyabb összeütközéseket. Nekem azonban az volt az érzésem, hogy viszonyuk aggasztón fenyeget azzal, hogy előbb-utóbb fel fog robbanni. Ezért nem igen igyekeztem látogatásomat meghosszabbítani, hanem hamar búcsút vettem.

Most már nem tudom, hogy esett, de mikor kinn álltam a parókiá előtt és haza akartam menni, hirtelen eszembe jutott, hogy benézek Grétéhez és szüleihez, a kiket ismertem annyira, a mennyire mindenki ismeri egymást a vidéken, a ki ugyanabban az egyházközönségben lakik. Eltelve a Márhára való gondolattól, hirtelen feltámadt bennem a vágy, hogy lássam, miként viseli sorsát társnője a szenvedésben.

Gréte anyja jött elémbre a bejáró ajtónál. Láttam, hogy jövők és sajtáságosan heves és határozott módon hívott meg, hogy kerüljek beljebb. Kiesiny, gömbölyded asszony volt, gyors mozgású és takaros. A férje föltámaszkodott az ágy szélén, mikor beléptem. Öreg és elnyűtt volt s veres szélű szemével csak bámult maga elé. Gréte az ablaknál varrt. Meglepett tekintetében, mikor meglátott, volt valami, a mi egy halára itél rab gondolatát keltette bennem, a ki még az utolsó pillanatban is kegyelmet remél.

Ma is egész világosan látom még magam előtt

Az összeütközött vonatok roncsai.

A gyorsvonat mozdonyra.

A HERCEGHALMI VASUTI KATASZTRÓFA.

a kis szobát. Régi, vályogból készült ház volt, a melynek ma már alig vannak ezen a vidéken. Tudom, hogy ez haladás számba megy, de abban a nézetben vagyok, hogy a vályogfal mellett az ember melegebbül ül, mint a téglafal mögött. Egyáltalán ritkán találkoztam megihletet ezekben az újmodi deszkapadló, nagy ablakú házakban, a melyekben az ember szinte az egész világ szeme előtt él. Nekem nagyobb örömet telt a régimódi szobákban, nevezetesen a leg-
regebbiekben, a melyekre gyermekkoromból emlékszem. Bizonyos, hogy ilyenekben töltöttem életem egyedüli egészen boldog pillanatait, a mikor a hosszú téli esteken a gillanti nagy-
némmel a tűzhelynél, a néni pamutos lábánál ültem, a hol hatalmas rőzsetűz lobogott. Mi-
alatt az öregek beszélgetéssel vagy kártyá-
zással töltötték az időt egy olajmécses világánál,
csendesén ültem és hallgattam a vihar, a mint
odafonn a kémény-nyílásban bömbölt és figyel-
tem a szikrákat, a melyek a kormos gerendák
közötti térbe röpködtek fel. Nevezetesen ünne-
pélyes dolog volt, ha a hold bevilágított odafonn
a nyílás és hosszú, sajtáságos árnyékokat vet-
tet a falra. Gondolataim ilyenkor messze uta-
zásokon kalandoztak az élvilágban s a mesék
alakjai és kísérteties történetek életet és valósá-
got nyertek a gyermeki fantázia számára.

Dehát visszatek az Andersen-házban tett látogatásomhoz. Az öreg ember végre nagy ne-
hezen bele tudta dugni a lábát egy pár papusba,
a mely ott állt az ágy előtt és jó napot kívánt.
Lopva a feleségére és Grétére nézett, aztán
megint én rám és nyilván nem tudta, mit mond-
jon. Az asszony azalatt kivett a lábából egy
frissen vasalt kötényt s hallgatva felkötötte
néhány határozott mozdulattal. Volt valami a
hallgatásában, a mi figyelmessé tett. Arra kellett
gondolnom, hogy valószínűleg tudták mind a
ketten, honnan jövök: abban a gyanúban tar-
tanak, hogy a préposték küldöttje vagyok. Si-
etnem hát megmondani, hogy látogatásommal
nincs semmi más czélom, mint hogy jó napot
mondjak Grétének, a kit nem láttam azóta, hogy
május elsején hazajött szolgálatából, a szomszéd
egyházközségből.

Ezek a szavaim láthatólag megnyugtatták a
jó asszonyt. De mikor a beszéd a küszöbön álló
lakodalomra és előkészületeire tért, mégse
bírt megállni, hogy ne mondjon szúrós szava-
kat a parókia lakóira, sőt leplezett gúnyval
nyilatkozott Gréte iránti jótéteményeiről is.
Jobban ténnek, ha nem dugnak bele az orrukat
mások ügyeibe, mondta nyers beszédmódján,
mialatt terített tett az asztalra és kávé csészéket
rakott ki. Csupa merő bolondság, hogy annyit
feesnek az embereknek költsézeiről és más
efféle szószátyárkodásról. Az ilyen dolog talán
illik az előkelőkhoz, a kik bársónyszékekben me-
legethetnek, de Isten a tudója, mindez romlásra
volna az olyan embereknek, a kiknek olyan a
helyzetük, hogy a kenyérük után kell futkosniok.

Grétére tekinttem, a kinek ezek a szavak,
ha csak úgy a levegőbe voltak is mondva, tulaj-
donképpen szóltak. Mint mindenki tudta, az
unokabátyját szerette. Egy fiatal, csinos legényt,
a ki azonban szerény volt, mint ő s nem volt
egybe, mint a testi ereje. Ezért is nem akart a
lány anyja tudni se róla, mint vőről s ő emiatt
haragjában összeházasodott a gazda-asszonyá-
val, egy öreg, gazdag parasztasszonnyal s úgy
mondják, ő sem bánta meg később a cserét.

Sajátos módon váltak tehát itt szemléletessé
egy régi történet, a melyet valamikor egy anyó-
kától hallottam a starupi mezőn. Abban az idő-
ben — mesélte — mikor a jó Isten ismeretlenül
járt dán vidéken Szent Péter kíséretében, elté-
vedtek egy pusztaban és nem tudtak visszatalálni
az országútra. Megláttak ekkor egy befogott
két, a mely veszték állott a mező közepén,
mikor közelebb mentek, meglátták a szántó
bérest is; a tarlón hevert és csöndesen aludt
a faczipójával a feje alatt. Nagy nehezen felé-
bresztették és kérdezték tőle az utat. A béres azonban
lusta és kellelten fiézko volt (állítólag az volt
Gréte unokabátyja is), csak a lábát emelte föl
és a hüvelykujával mutatta az irányt. «Mégis
csak gyalázatos egy fiézko ez» — mondotta Szent
Péter és a szent vándorlók haragosan mentek
tovább. Idő múltával egy fiatal leánykával talál-
koztak, a ki tehenet fejt. Tőle is megkérdezték
az utat s a leány azonnal felugrott a fej-tőkéiről
és felvezette őket egy dombra, a honnan áttekin-
tették a vidéket. Hogy szívességéért megjutal-

mazza, Szent Péter az Úr beleegyezésével azt
mondta neki, mondja meg valami kívánságát,
a mit a legjobban szeretne, ha beteljesednek;
ők majd tesszék róla, hogy be is teljesedjék.
A leány vérsíró lett és nem akart semmit mon-
dani. Végre különös módon komoly lett és azt
mondta, a ki kívánsága, hogy annak az ember-
nek, a kire ő gondol, teljesedjék a legbensőbb
kívánsága. Szent Péter erre igent mondott. Az az
ember azonban, a kire a lány gondolt, az a lusta
béres volt, a ki ott feküdt a mezőn és hortyogott.
S az, a miről a legény legbensőbb álmodott,
ámbr menyasszonya volt neki a leány, a gaz-
dájának a telke volt és súlyos pénzes ládái és
tehenei, birkáik, lovai s mindez csakugyan az
övé is lett nemskora. Az öreg paraszt egy nap
leesett egy árpa-asztagról és nyakát törte, a
felesége pedig, a ki fiatal volt és már rég szemet
vetett a béresre, férjhez ment hozzá. A szegény
leány pedig elhervadt és meghalt bánatában.
Csak a mesének a vége nem egyezett meg ebben
az esetben a valósággal.

Gréte persze nagyon megváltozott; de a
falusi lányoknál rendszerint inkább a belső,
mint a külső embert jegyzi meg a sors csapása.
A legsúlyosabb szívbeli bánatban, még olyan
kétségbeesésben is, a mely öngyilkosságra vezet,
rendszerint megtartják friss külsejüket és friss
arczsal mennek a halálba. Gréte sem volt ebben
a tekintetben kivétel. A mint az ablaknál ült,
mialatt az alkonyati nap lehalott feje és nyak-
szirtjére sütött, a testi egészség és erő szép képet
nyújtotta. Életkedve azonban meg volt törve.
Ő, az egykor oly élénk és beszédes leány, néma
volt, mint a fal. Egész csöndesen ült ott és fel
sem tekintett a varrásából, csak mikor befűzte
a tűt. A legbensőbb részvételt éreztem iránta.
S mialatt Mártára gondoltam, sirt a szívem
mindhármuk miatt.

Tíz nappal később megvolt az esküvő. Oly
nap volt ez, a mely más okokból emlékezetes
nappal lett a vidék életében és — sajnos — az
enyémben is. Ezért kissé részletesebben akarok
rőla szólni.

VI.

Előbb azonban szólnom kell a vőlegény-
nél tett látogatásomról a lakodalom előtt való nap.
Véletlenül mentem el a háza előtt, a mely kissé
beljebb volt az úttól. Kevésbé naplemente előtt
lehetett, mert emlékszem rá, hogy puskámmal
a vállamon a tőzeg-láp felém mentem, hogy a
vadkaesák hűzését figyeljem.

A «kis Mads» veteményes kertjében volt és
kerítést csinált. Soha egy pillanatig sem volt
tétlen, még a lakodalma előtt való este sem,
a milyen kicsiny volt, mégis olyan erős volt, mint
egy szörnyeteg. Beszélgetni azonban mérték
nélkül szeretett s a mint engem meglátott, rám
kiáltott. A puskámra mutattam, de nem használt
semmi kifogás, be kellett mennem, hogy meg-
csodáljam új otthonát.

Nos hát, a ház csinos is volt, friss fődéllel, fris-
sen ki volt meszelve, szép kékre festett ablak-
keretekkel és piros, festett tulipánnal az ajtó
deszkáján. Mads együgyű örömeiben figyelmeztet-
tetett arra, mennyire tökéletes minden, hogy nem
takarékoskodott semmivel, csak hogy Gréte
jól érezze magát. Belül is tetőtől-talpig ki volt
tisztogatva a ház. Először a konyhán kellett
keresztülmenni, a melyben jóra való tűzhely
állott és fölötte harang, mint a parókian. Onnan
a lakoszobába jutott az ember, a mely szintén
egészen újmodi volt, deszkapadlóval, papirossal
bevonat fallal s a mi egészen új volt és mindenütt
csodálatot keltett, az étkező asztal fölött függő
lámpával. E mögött volt a hálókamra a ruha-
szekrényvel. Mads körülvezetett az egész ház-
ban, nyilvánvalóan el se tudta képzelni, hogy itt
hiányozhatik valami ahhoz, hogy boldog otthon
legyen belőle.

Finom és jó karban tartott volt itt kétség-
kívül minden. Az egész ház ünnepiesen ké-
szén állott, hogy Grétét fogadják. Mads min-
den dicsékvése dacára alapszabán véve jóra való
és jószívű ember volt. Kint a konyhában ra-
gyogott a vörösréz edény a falról. A vizes
puttony fölött szép rendszeren függött a szögön
a merítő dézsa, a tűzhely mellett egy rakás
apróra felvágott fa hevert, hogy Grétének ne
kelljen mindjárt másnap reggel a fáskamrába
kimenni tűzelnél valóért. Minden úgy volt, a
hogy lennie kellett, kivéve a legfontosabbat.
Másnap a lakodalmas menet, élén a muzsiku-

sokkal a leggyönyörűbb nyári időben vonult ki
a templomba. Gazdaember lakodalma volt csak,
de azért ugyancsak puffogtak a puskáikkal s az
egész falu talpon volt. Magam is ott voltam,
mint meghívott vendég. Ovesen láttam el az oltári
szolgálatot s ő énekelt elő. A prépost reggel
rosszul érezte magát, úgy hogy Berthelsen káp-
lánnak jutott a feladat, az esketést végezni és
én nem hiszem, hogy ez neki kellemetlen volt.
Mindem, a mit azon a délután le kellett a prépost-
tól nyelnie, most levegőhöz jutott az eskető be-
szédében.

Legelőbb a szerelemlől szolt s Isten kegyelmes
adományának nevezte, a mely ezért drága és
szent. Aztán elmékedésbe bocsátkozott a
házasságról, melynek alapja a szerelem, vagy
«annak kellene lennie» — tette hozzá és ránézett
szúrósan a jegyepárra. Sajnos, folytatta, nem
ritkán tanuja az ember annak, hogy férfi és
asszony szegyenkezés nélkül egyesülnek a ház-
ság kötelékében anélkül, hogy a szívükől, vagy
az Istentől kérjenek tanácsot. De valódi és köl-
csönös szerelem nélkül házasonni össze, az olyan
lelki durvaság, a mely minden keresztény ember
irtózatát kellene hogy magára vonja. A szív leg-
szentebb szentségének megbántása ez, bűn a
bennünk rejlő isteni ellen, sőt alapjában véve
semmivel sem jobb, mint a fajtalan élet.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Noémi fia. *Laczkó Géza* regénye a múlt évben
jelent meg lapunkban; most, hogy könyvvalakban is
az olvasóközönség elé került, bizonyára sokakban
fog feltámadni a kívánság, hogy még egyszer
elolvassák, egyfolytában. A regény lapunk olvasói
között, mint tapasztaltuk, nagy tetszést aratott;
hiszük, a könyv meg fogja hódítani az egész
olvasóközönséget, mert kétségkívül egyike a leg-
kiválóbb modern magyar regényeknek s ezenfelül
is olyan tulajdonságai vannak, a melyek a leg-
szélesebb körökben népszerűvé fogják tenni. Már
maga a kör is, a melybe az író az olvasót vezeti,
a vidéki magyar színész-élet, nyugtalan, megál-
lapodást nem ismerő vándorlásával városról-városra,
folytonos talaj-változtatásával, a mely nem engedi,
hogy a színész bárhol is gyökeret verjen, azok a
különös embertípusok, a melyek ebből az életből
kialakulnak, a különböző vidéki városok karaktere,
a mint a színház perspektívájából nézve élnek
vetítődik (jóformán minden magyar város képe
benne van a regényben s mind élesen, szemléle-
tesen van megrajzolva), a magyar életnek az a sok
mindenféle figurája, a mely a színésznépvel érint-
kezésbe jutva több-kevesebb szerepet kap a cse-
lekvényben, mindez oly gazdaggá és változatossá
teszi ezt a regényt, a melyre kevés példa van
mai irodalmunkban. A középpontban levő alak,
Lányi Arabella, a színésznő pályája rendkívül
realitással és mégis finom tapintattal van meg-
rajzolva első fölleptétől egész addig, a mig Kolo-
váron megállapodásra jut, de egyúttal le is kell
mondania ifjuságáról, kedves fiatal leány-szerepei-
ről, hogy anyaszínésznővé legyen. Első sikerei,
további küzdése az igazi érvényesülésért, a melyet
sehogy se tud elérni, egyetlen szomorú
szerelme, a mely lassankint, izról-izre hidegél el,
a különféle szerelmi lehetőségek, melyektől úgy
visszarebben, mint a félnék madár, a ki egyszer
már megégette szárnyát, megadással, áldozattal
teli anyai érzése, a művészi ösztön és becsvágy
küzdelmek a méltatlan környezettel, a közönség
közönyével — mindez, a mint a városról-városra
vetődő élet kaleidoszkopiájában, mindig más sze-
nyezetben nyomról-nyomra élénk tárul, a szomorú-
ság, az asszonyi megadás és a szeretet olyan
melancholiájával van megjelenítve, a melyet nem
felejt el egyik könnyen az ember. Egyes jelenetek,
mint például a színésznő vallomása anyja előtt
szerelméről, vagy a végén bucsuzkodása fiatal sze-
repeitől, gyöngédségben, igazságban, szépségben
a legkiválóbb írásokhoz méltók. Egy-egy kép, mint a
Hárvány-utczán végigsétáló Arany János néhány
vonással megrajzott alakja, úgy marad meg em-
lékezetünkben, mint valami bájos, finom, éles és
mégis hangulatkeltő vonásokkal rajzolt acélmetsz-
et. Igen sokszor a Dérnyű naplóját juttatja
eszünkbe a regény, — ugyanaz a környezet,
ugyanaz a hangulat, csak ötven-hatvan évvel ké-
sőbbi időre áttéve — de ugyanaz a közvetlenség
és élmény-szerűség. Az a vidéki színész-élet, mely-
nek Laczkó újszólva egész természetrajzát adja
regénye képeiben, sehol másutt a világon így fel-
nem található magyar specifikum: a magyar
levegő iránt érzékekkel bíró olvasó ezenfelül is na-
gyon sok olyat talál a regényben, a mi mint a
magyar élet egy-egy speciális vonása ragadja meg
képeletét. Laczkó írásmódja egészen sajátos:

A HÁBORÚ NAPJAI

November 30. Mackensen sikeresen előnyomuló
dunai hadserege a folyón való átkelése óta 2464
foglyot ejtett, két nehéz és 36 tábori ágyút, 7 kis
ágyút zsákmányolt. Falkenhayn csapatai elfoglalták
Pitestit és Kampolungot, 1200-nál több foglyot
kaptak. Az Uz-völgy és a Tatár-szoros kö-
zött az oroszok a románok tehermentesítésére
szánt támadásait nagy tömegekkel folytatták,
rohamuk összeomlott. Arz és Kövess tábornokok
csapatainak ellenállása. A nyugati harczeretén a
németek az Yper-hajlásban visszaverték az an-
golorok támadását. Az orosz harczeretén Görztl ke-
lete és a Karszt-fensíkon nagyon élénk tüzérségi
harcz. A Balkánon Macedóniában Monasztirtól
nyugatra meghiusult egy ellenséges előretörés.
A Grunste mellett várhegy nyugati széléről el-
űzték a szerbeket.

December 1. Mackensen dunai hadserege Baka-
resttől délnyugatra az Argesul alsó folyása felé
nyomul előre. Pitestitől délkeletre és Kampolung-
tól délre és keletre megtörték a románok ismételt
ellenállását. Arz és Kövess hadserege ellen az
oroszok most is mindent elkövetnek. Kézdivásár-
helytől keletre a románok is a támadkhoz csat-
lakoztak. Az elkecsedett harcz eredménye most
is a mi oldalunkon volt. Az orosz harczeretén tüze-
lésünk számos orosz löszér- és aknarakárt fel-
robbantott. A Balkánon Macedóniában az entente-
csapatok sikertelen előretörése Monasztirtól észak-
nyugatra és Grunstenél.

December 2. Bukaresttől délnyugatra elérték az
Argesul alsó folyását. Az ellenség minden kísérlete,
hogy a dunai hadsereg előnyomlását ellentáma-
dásokkal megállítsa, hiábavaló volt. Pitestitől dél-
keletre és keletre az első román hadsereg ismét
harcba bocsátkozott, de csapataink megverték,
úgy hogy rendetlenül hátrált. A Dambovit-völgyben
Kampolungtól délkeletre is megtörték az ellenség
ellenállását, a Prahova-völgyben pedig
ellentámadása tört meg. Több mint 6000 foglyot,
49 ágyút stb. szállítottunk be. Az orosz hasza-
talan kísérletnek meg, hogy kárpáti offenzívájuk-
kal a románokon segítsenek, támadásaik Arz és
Kövess tábornokok vonalait ellen meghiusultak.
A nyugati harczeretén, valamint az orosz harczeretén
helyenkint tüzérségi harcz. A Balkánon Macedó-
niában az ellenség előretörései sikertelenek mar-
adtak.

December 3. IV. Károly királyunk átveszi had-
erőnk fővezérségét. A románok Mackensen dunai

hadseregével szemben megkísérelték, hogy gyorsan
összeszedett erőket előretörésével fordulatot idéz-
nek elő. Az ellenséges csoportok délről és nyugatról
közrefogták és a Neajlovun átvették. Németek
Bukaresttől nyugatra átkeltek Argesulon. Gaesti-
től nyugatra és délnyugatra megtörték a románok
újabb ellenállását. Falkenhayn hadseregének más
hadoszlopai a Dambovit-völgyben előnyomulnak.
2800-nál több foglyot szállítottunk be. Az oroszok
kárpáti offenzívája tovább tart; mindenütt vissza-
vertük. A nyugati és az orosz harczeretén tüzé-
rségi tevékenység. A Balkánon Macedóniában a
bolgárok véresen visszaverték az ellenség táma-
dását Monasztirtól délnyugatra az 1248. számú
magaslattal ellen.

December 4. Az Argesul melletti csata döntő
győzelemmel végződött. Az Argesul alsó folyásá-
nál a dunai hadsereg előretörését a románok és
románsegítségük ellentámadása sem tudta megak-
dályozni. Az ellenséges támadó csoportot Draga-
nescitől északkeletre megállítottuk és átkaroló
előnyomulással a Niazlovon át visszavetettük.
Egyidejűleg Bukaresttől nyugatra egy hadsereg-
csoport kiküzdötte az átkelést az Argesulon. Titig
nyomult s itt fogadta romjait az első román had-
seregnek, melyet Pitestitől délkeletre Krafft von
Delmensingen tábornok csapatai tegnapelőtt meg-
verték. Tovább északra elfoglaltuk Targovistét.
A Kis-Oláhszágban elvágott román csapatrészek
apránként felmorzsolódtak. A dunai út szabad.
A Kárpátokban az oroszok tehermentesítő offe-
nzívája, bár bizonyára nincs még befejezve, ellany-
hult, mert az oroszoknak nagy veszteségek után
szünetet van szükségük. Csak a Trotusu-völgy
két oldalán folytatták az oroszok támadásaikat,
melyeket visszavertünk. A nyugati harczeretén az
Yper és a Widschaete-hajlásban erős járőrharcok.
Az orosz harczeretén a Karszt-szakaszon tart az
ágyútüz s az aknavető harcz. Macedóniában a
Cserna keleti partján emelkedő egyik magaslattal
a szerbek elfoglalták.

December 5. Mackensen hadserege tovább
fejlesztette a napokban kivívott sikereit. A dunai
hadsereg jobbszárnya orosz támadásokat vert
vissza s Bukaresttől délnyugatra az Argesulon túl
nyomult előre. A román fővárostól északnyugatra
előnyomuló haderőnk a Bukarest-Targoviste vas-
utvonalon túl nyomultak előre. Az ellenséges
utóvédek, a hol szembeszálltak velünk, vissza-
vetettük. A december 3-án beszállított foglyok
száma több mint 12.000. Arz tábornok csapatai
az Ocunától nyugatra és északnyugatra ellentáma-
dással visszazerték az oroszoktól mindazokat

MATTONI-FELE
GISSHÜBLER
természetes
égyényes
SAVANYÚVIZ.

A KULTURA ÉS TUDOMÁNY
legújabb kötete:

BEVEZETÉS A FILOZÓFIÁBA

írta
Dr. JERUSALEM VILMOS
A harmadik német kiadás után fordította
SCHÖPFLIN ALADÁR

Tartalma:

I. A filozófia jelentősége és állása.	IV. Metafizika vagy ontológia.
II. A propedeutikus (elő-készítő) disciplinák.	V. Az esztétika útjai és céljai.
III. Ismeretkritika és ismeret-elmélet.	VI. Etika és szociológia.

Ára kötve 2 kor. 40 fillér.
A Franklin-Társulat kiadása
Kapható minden könyvkereskedésben.

Megjelent
a Vígsház nagyszerű
ujdonsága

**MOLNÁR FERENC
FARSANG**

Színmű három felvonásban.
Ára 4 korona.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Szép keblet

és tisztá róssá fehér bőrt Schröder-
Schenke Junija által.
Az én «JUNO» szellem alkalmazás-
sánál eltűnt vagy
FEJLETTEN KEBEL
4-6 hét alatt szép télt alakot nyer.
PETHÜDT KEBEL
pedig visszanyeri előbbi állás-
át és ruga-
nyosságát.
Különböz hasz-
nálható. Ára
K 8.50. Ere-
mény és ártal-
matlan szex-
biz-
tosítástok.
Dr. med. Funke
M. R. izz. ir:
«JUNO» kintő
és szeszham-
on-
tőre és megállírtó-
tőre.

Szátküldés diszkrétén utánvétt vagy
az összeg előre való beküldésével.
SZÉPSÉGÁPOLÁSI INTÉZET
V. U. Schröder-Schenke
Wien, 1/48, Wollzeile No. 15.

RENDELÉSNÉL
SZIVESKEDJÉK
LAPUNKRA
HIVATKOZNI

Dizsmagyar ruhák
megvásárlásához
alkalmas mű:

**A MAGYAR VISELETEK
TÖRTÉNETE**

40 színes és 70 fekete nagy negyed-
rét táblán, magyarázó szöveggel.

Rajzolta és festette
NEMES MIHÁLY.
A szöveget írta:
NAGY GÉZA.

Ára diszkótésben 80 korona.
A Franklin-Társulat kiadása,
Kapható minden könyvkereskedésben.

Talpaltassa cipőjét
bármely cipésznél
Hopjes duplatalpallal.

a helyi előnyöket, melyeket az utóbbi napokban egyes helyeken kivívtak. Köves tábornok csapatai a Werch Dobryn elvesztett árokból vetették ki az ellenséget. Sósmezőtől északnyugatra, Tölgyestől délkeletre és Dornavatránál orosz támadásokat vertünk vissza. A nyugati harcstéren a németek visszaverték az albert-valearcourtifüdtől keletre az angol osztagok előretörését. Az olasz harcstéren a Karszt fensíkon ágyútűz. A Balkánon Macedóniában a Csernától keletre új harcok fejlődtek Bahovónál és Monténál megfúszultak a szerbek előretörései.

December 6. A dunai hadsereg az Argesul torkolatától nyugatra visszavert orosz támadásokat és Bukaresttől délnyugatra a folyó jobbpartján fekvő helységeket megtisztította az ellenségtől. Falkenhayn tábornok győzelmes előre nyomuló osztrák-magyar és német haderői közelednek a Bukaresttől Ploestin át Campinába vezető vasutvonalhoz. Osztrák-magyar csapatok északi irányból előrenyomulva, Sinaiánál visszavetették az ellenséget és megszállták a helységet. Szívó ezredes harcsoportja a Nyugat-Oláhsországban elvágott román csapatokat maga előtt hajtva elérte az Ott alsó folyását. Itt új tüközetek fejlődtek, a melyek alkalmával 26 tisztet, 1600 főtnyi legénységet, négy ágyút és három gépfegyvert szállítottunk be. Bukarestet és Ploestit elfoglaltuk.

HALÁLOZÁSOK.

Hósi halált haltak: Hammersbergi GANTZSTUCKER Béla, a 15-ik huszárezrednek a repülő csapathoz beosztott főhadnagya, a délnyugati harcstéren, 25 éves korában. — ZSIGMOND JÁNOS, 46. gyalogezredbeli főhadnagya, a ki hónapokon át harcolva orosz fogságba esett, Szibériában. — TÓTH LAJOS, tényleges honvédhadnagya, századparancsnok, a jászloviczei csatában. — HOLCZ BERTALAN, közhadseregbeli tüzérezredes, az olasz harcstéren, 20 éves korában. — HOLLÓ LAJOS, képviselő sok reményekre jogosult joghallgató fiát vesztette el, a hős zászlósban.

Elhunytak még a közlebbi napokban: KERNSTOCK JÓZSEF festőművész, nyug. iparrajziskolai tanár, 75 éves korában, Budapest. — DR. MANDOLA JÓZSEF, nyug. főreáliskolai tanár, 76 éves korában, Kispeszt. — FELDMANN JÓZSEF, 74 éves korában, Budapest. — VERES KÁROLY, nyug. curiai bír., 78 éves korában, Szeged. — IDŐSEBB KANKA HENRIK, a Magyar Királyi Államvasutak

nyug. felügyelője, a Mohács—pécsi vasutak nyug. főfelügyelője, stb. 70 éves korában, Budapest. — MOLNÁR ZSIGMOND, 64 éves korában, Budapest. — SZILÁGYI REZSŐ székelyvárosi elemi iskolai igazgató, 44 éves korában, Budapest. — SZÁVITS SZILÁRD, magyar királyi kataszteri mérnök, 32 éves korában, Budapest. — DR. HAVAS JÓZSEF, ügyvéd, Zalamegye törvényhatósági bizottságának tagja, 39 éves korában, Letenyén. — HORVÁTH P. PÁL, székelyvárosi elemi- és iparostanonziskolai tanító, 37 éves korában, Budapest. — DRASKÓCZI DOLINAY IVOR, néhai Dolinay Antal pénzügyi főtanácsos fia, a piarista főgimnázium egyik legkiválóbb növendéke, 16 éves korában, Budapest. — Újabb Zilahi ELTERŐ DÁNIEL, a Ferencz József-nevelő intézet növendéke, 18 éves korában, a herceghalmi vasuti szerencsétlenség alkalmával. — LOVASS JÁNOS, tanító, a katonai, valamint a perza rap és oroszlandrend III. o. lovagja, 59 éves korában, Cegléden. — Idősb. simaházi BARITS SÁNDOR, nyug. főjegyző, 66 éves korában, Budapest. — DR. KUECHLER GYULA, a pozsonyi ítélőtábla elnöke, vadászat közben, Pozsonyban.

ÓZV. SÓLYOMY LIPÓTNÉ, szül. külsőváthi Tőreki Klára 91 éves korában, Balatonedericsen. — PEJAŐSEVICH LÁSZLÓNÉ grófné, szül. Czernin Mária, grófné, csillagkeresztes hölgy, Erzsébet királyné palotahölgye, a Bécs közelében levő hadersdorfwaldingai villájában, 67 éves korában. — ÓZV. JAVORNICZKY JÁNOSNÉ, szül. Mark Zsuzsanna, Geduly Lajos újpesti lelkész anyósa, 71 éves korában, Újpesten. — ENESEI DORNER SÁNDORNÉ, szül. kiskéri Vörös Gizella, 73 éves korában, Tatán. — GANZER FERENCZÉ, szül. Györkő Fáni, 70 éves korában, Dunaföldváron. — DOROSZLAY LAJOSNÉ, szül. vizekeleti Vizekely Fenenna, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, a Pécsi Jótékony Nőegylet alelnöke, 62 éves korában, Pécsen. — KOVÁCS JÁNOSNÉ, szül. Solti Gizella, 60 éves korában, Hódmező-Vásárhelyen.

Szerkesztői üzenetek.

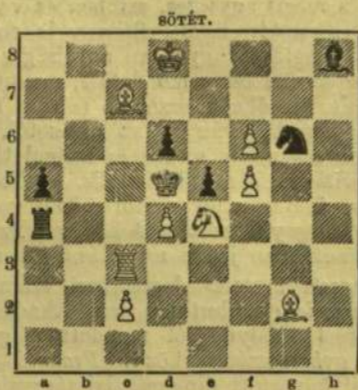
Egy álom. Mesterkelt rimék és mesterkelt tartalom. Mondanivalója nem a szívből jön, hanem úgy van kikoszorúva, táradásos orfikódással.

A sötétben. A filozófiai lírához filozófiai és költői szemlem kell egyszerre s nem elég néhány metafizikai közhelynek rimembe gyömöszölése.

A hasonlat. Hasonlatnak hasonlat, de nincs világító ereje.

SAKKJÁTEK.

3034. számú feladvány Spóner, Andortól Kakaslonnicz.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

3030. számú feladvány megfajtése Spóner Andortól.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.

- 1. Ff2-h4 e6-e5
- 2. Fh4-e5 e5-e4
- 3. Be2-e3! stb.

Helyesen fejtették meg: A «Budapesti Sakk-kör» (Budapest). — Hoffbauer Antal (Lipótvár). — Kintzig Péter (Fakert). — Székely Jenő (Győr). — Bácsi Róbert (Budapest).

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 44-ik számában megjelent képtalány megfajtése: Kárpáti Zoltán.

Felolós szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztőség irodája: Budapest, IV., Vármege-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

HARRY

SEVRÓPASZTA!

brilliáns fényű Különlegesség! Az urí világ cipőfűzőszőre a legnemesebb anyagokból gyártva. Minden jobb üzletben kapható!

100. számú doboz ára	K 2-50
60. " " " " " "	K 1-50
40. " " " " " "	K -90

Szétküldési telep: Reiter és Társa, Budapest, VII., István-ut 65/O. Telefon: Józ. 41-59.

NOÉMI FIA

a szíme LACZKÓ GÉZA

most megjelent regényének, melyben egy színész nő pályáját a vidéki magyar élet változatos képeit festi.

A Franklin-Társulat kiadása.

Kapható: LAPPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

Órizzük meg hősi halált halt kedveseink emlékét!

A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált hőseinknek emlékét megőrkítendő, igen diszes, szép kivitelű fényképtartó keretet, (fekete moiret alapon, ezüst nyomással) melybe bármilyen arckép beilleszthető, 2 korona beküldése ellenében bérmentve küld

Méhner Vilmos kiadóhivatala, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Gyűjtőknek 6 darab után 1, 10 darab után 2 tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Eredeti nagyság 20x28 cm. Törvényesen védve. Tetszés szerint falra is függeszthető, asztalra is állítható.

MAGYAR KÖNYVTÁR Szerkesztő Radó Antal.

Megjelent 829 szám.

Egy évi forgalma több mint **1.000.000 példány!**

Ujdonságok:

HELTAI JENŐ: **VÉGELADÁS.** 825 - 826. szám. Ára 60 fill.

PAUL BOURGET: **A HAZUGSÁG.** 827 - 828. sz. Ford. Benedek M. Ára 60 fill.

DEÁK FERENCZ husvétli czikke és a kiegyezést védő beszéde. A bevezetést írta Fayer Gyula dr. 829. szám. Ára 30 fill.

A világháború naplója. XI. füzet. Az 1916 jan.—februári események. 851—852. szám. Ára 60 fill.

Egy-egy szám 30 fillér. Jegyzék ingyen! Kaphatók minden könyvkereskedésben!

A magyar katona aranykönyve

A MI HŐSEINK Katonáink hőstettei a világháborúban.

Képmellékletekkel

Ára köteve **6 korona**

A Franklin-Társulat kiadása

Kapható minden könyvkereskedésben

Woinovich Emil és kir. gyalogsági tábornok vasutasok által szorgalmazta

Közreműködtek: REICH ÁRPÁD m. kir. honvédtiszár-alareszt és SEBŐK ZSIGMOND.

AZ AÉRO

A repüléssel és léghajózással foglalkozó egyedüli magyar hivatalos folyóirat.

Minden számában érdekes és eredeti fényképfelvételeket közöl. A léghajózás eseményeiről, fejlődéséről és céljairól kitűnő és könnyen érthető népszerű cikkeket tartalmaz.

Különösen figyelemre méltók a léghajózás és repülés hadi alkalmazásáról írott közleményei, valamint az ifjuság számára külön fenntartott kisrepülőgépek (modell) rovata.

Mutatványszámokat a kiadóhivatal szívesen küld Budapest, I. ker., Retek-utca 46. sz.

SZIVESKEDJÉK

RENDELÉSNÉL LAPUNKRA HIVATKOZNI

Vadászsportot űzők

akár itthon, akár a fronton vannak — figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”

KÉPES VADÁSZUJSÁG-OT

Állandó melléklete:

„A vadászeb”

czimű egyedüli magyar nyelvű ebtenyészési szaklap. — Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.

Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 14 kor., félévre 7 kor., negyedévre 3.50 kor., egyes szám ára 50 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

Dicső uralkodónk halála alkalmából aktuálissá vált

MÁRKI SÁNDOR dr.

I. FERENC JÓZSEF

MAGYARORSZÁG KIRÁLYA

— czimű műve —

Számos egykorú rajzzal, képmelléklettel, a szöveg közé nyomtatott képpel és faksimilével.

Ára füzve **16 korona**, diszkötésben **20 kor.**

Kapható minden könyvkereskedésben.

Gyermekeknek

legbiztosabb szer váltó-láz, hideglelés és számközhőség ellen a magyar orvosok által 40 arannyal jutalmazott

Rozsnyay világhírű Chinin-cukorkája és Chinin-csokoládéja

Nem keserű és így gyermekek szívesen veszik. Milliónyi nagy örömmel kintitartva és törvénytelen védve. A valódi készítmény csomagoló-papírosán Rozsnyay M. névalírása látható, 1 drb ára 12 fill. 25 drb egy dobozban 8 korona.

Kapható minden gyógyszer-tárban. — Készíti a feltaláló: **Rozsnyay Mátyás gyógyszerész.** Aradon, Szabadság-tér 8. szám.

ALAPÍTVA 1914.

Gyász esetben Haltenberger Vilmos

ruhák soron kívül kelme-festő, vegytisztító és gősmosógépárban festetnek feketére. **Nagyvárad. Postafoók.**

Postai megbízások gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Az egész zeneműirodalom

rendelkezésre áll annak, aki az Országos Hangjegykölcsönző Intézetben, Budapest, IV., Sütő-utca 2. félemelet, előfizet

3— KOR. HAVI KÖLCSÖNDIJÉRT.

Betét helybelieknek 3— korona, vidékieknek 10— korona.

Kérjen ismertetést! Kérjen ismertetést!

Hölgyek senki el ne mulassza azonnal megrendelni a hírneves és orvosilag kipróbált ártalmatlan „Ravissant” hajeltávolító krémét.

Egy kísérlet meggyőzi Önt a fényes és azonnali gyors eredményről. Eltávolított hajak arcáról, karkjairól mindenesem haját. Semmi kenőcs! Semmi melegítés! Sikerkert garanciák! Hákenjük és levestük és a haját azonnal és biztosan eltávolítja. Arcakrémek, kebelkrém, arckrém, szájcsók, számos díszítés! Készítő levelek.

Kapható: Botár Regina kozm. intézetében, Bpest, Erzsébet-körút 34. Szétküldés díszkérten utánvét mellett. Egy tégely ára 10 korona.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ) Fűzők: II. Fő-u. 27. IV. Eki-ut-6. Kocakeméti-u.14. V. Harmad-ut-4. VI. Tere-körút 39. Andrásy-út 16. VIII. József-art.2.

GYÁR és FŐZLET: **VIII. Baross-u. 85.** Telefon: József 2-37.

Amputált Ön?

Keleti-féle mű-lábak, műkezdek járó- és támasz-gépek a legjobbak a világon.

Elegáns, könnyű járás! Több évi jótállás, a legolcsóbb gyári árak!

FONTOS! Igen időszerű! Villamos gyógy-készülékek beteg-ápoláshoz, közvény, csusz, bénaság stb. ellen.

Nagy raktár minden betegápoláshoz tartozó gummiárkban. Betegtőlköcsök amputáltak és rokkantak részére, gazdag választékban.

Legújabb képes árjegyzékét ingyen és bérmentve küldi Budapest, IV. ker., **KELETI J.** Koronaherczeg-u. 17.

Ő császári és apostoli királyi Felsége
IV. KÁROLY KIRÁLY
 huszárezredének egyenruhájában.

A kép nagyhírű akadémiai festő remekművének művészi sokszorosítása.

Ára kerettel együtt (nagysága 55×65 cm) 40 korona.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,
 Budapest, VI., Andrásy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

51. SZ. 1916. (63. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER 17.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
 Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
 ára 40 fillér.

Előfizetési
 feltételek:

Egészévre — 20 korona.
 Félévre — 10 korona.
 Negyedévre — 5 korona.

A Világkrónika-val
 negyedévenként 1 koronával
 több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
 határozott viteldíj is csatolandó.

JÓZSEF NÖCKER Vezérezredes